

ZSIBÓI GERGELY

Presszó, tej nélkül

Tisztelgés Mándy Iván, a Kulikabát írója előtt

Már napok óta ténferegtem ebben az irdatlan metropoliszban céltalanul, egyedül, a sűrű-szürke őszben, amikor végre ráakadtam...

A cég, ahol dolgoztam, egy hétre küldött ide bizonyos munkák elvégzésére egy fiókvállalatához. A helyiek azonban nem vártak, nem is tudtak mit kezdeni velem, a munkát már korábban elvégezte helyettem valaki, s hiába jelentettük a központba, ott is csak hümmögtek: nem értik. Valami szervezési hiba történt; de hát egy ekkora konszernnél ez érthető is – nekem is be kellett látnom. Mindenesetre maradjak még, majd szólnak, ha valami munkát találnak számomra. Így lettem fölöslegessé. A hét letelte után sem térhettem haza; minden telefonhívásomra az volt a válasz: ne mozduljak a városból, de legyek elérhető!

Kezdetben kielégített a szálloda kényelme, míg kitartott az otthonról hozott olvasnivaló – szenvedélyesen szeretek olvasni – de a könyvek fogytával egyre nyugtalanabb lettem, s az unalom rávetett, hogy nyakamba vegyem az ismeretlen várost. Késő ősz volt éppen – hideg és nyirkos – nem sétálghattam órákat a meghűlés veszélye nélkül, ezért be-betértem egy kávézóba egy presszóra, tej nélkül. Csakhogy itt sem üldögélhettem órák hosszat egy kihűlt fekete mellett bámulva a hozzám hasonlóan unatkozó pincéreket, az eső elől bemenekült párocskákat, a ráérős nyugdíjasokat, akiktől korban egyébként nem is igen különböztem.

– Kellene egy-két jó könyv – jutottam el a felismerésig –, de a boltokban csupa puha fedelű, rikító lektúrt találni, semmi olyat, ami fél órán túl is ébren tartaná az érdeklődésemet.

Így bolyongtam már egy ideje az idegen városban, mikor végre ráakadtam. Apró volt. Olyannyira apró, hogy először el is mentem mellette, s csak két kirakat múltán döbbsentem rá, hogy ez az, amit kerestem. Persze, ekkor még ebben sem lehettem biztos, csupán a könyvek látványa fordított vissza, mert ezek a könyvek – kiáltott fel bennem a remény – egészen másfajtaak voltak, mint a nagy könyv-vágóhidak filléresei. Régi vászonkötések, megkopott aranyozású könyvgerincek hívogattak befelé a

kicsiny antikváriumba. A nyíló ajtó csengőt hozott működésbe kedves-régimódián. Mint ahogy régimódi volt itt minden: a megfakult borítójú könyvek, a nehéz tölgyfa szekrények, az asztalok recsegő tonettszékei, az öreg kávégép. – Mert itt nemcsak könyvet árulunk! Egy kávé mellett nyugodtan leülhet a kedves vendég, és olvashat kedvére! – világosított fel a magam korabeli őszülő tulajdonos.

Ahogy a napok teltek, egyre jobban éreztem itt magamat. Kezdetben nem maradtam sokáig, aztán ahogy a napok hetekké terebélyesedtek, gyakran már nyitáskor ott toporogtam a bejárat előtt. Megtehettem. Oda-haza nem várt senki: feleségem, gyermekem sose volt, szüleim már régen a föld alatt, s egyéb rokonaim is úgy hullottak ki, mint odvas fogak egy elöregedő szájból.

A központba még be-betelefonáltam, de csak az unalomig ismert mondatokat darálta egy fáradt titkárnő. Aztán egyszer hiába tárcsáztam. Az udvarias géphang arra figyelmeztetett, hogy a számhoz nem tartozik előfizető. De ez már hónapokkal az után történhetett, hogy rátaláltam a búvóhelyemre, de az sincs kizárva, hogy évekkal később. Ki tudhatná? Az idő néha olyan furcsán telik. Megvontam hát a vállam: talán az otthoni albérletemet is rég kiadták már másnak, a bútoraimat és a könyveimet elárverezték. Csak a könyveket sajnáltam, de hát azokra itt is nap mint nap ráleltem, vagyis tulajdonképpen nem veszítettem semmit.

Persze, volt árnyoldala is annak, hogy ilyen elfeledetté váltam, hiszen ennem és valahol aludnom is kellett, de mivel életem során szinte semmire sem költöttem, egész komoly tőkém halmozódott fel. Beköltöztem tehát egy olcsó panzióba, teljes ellátással. Annyit én már nem élek, míg a pénzem nyakára hágnak – gondoltam.

A napjaim ettől kezdve megszokott rituálé szerint folytak. Nyitáskor – mint már említettem – ott lézengtem a bejáratnál. Pontosan 8 órakor beengedett a tulajdonos; köszöntöttük egymást. Aztán keresgéltem egy ideig a polcokon, majd a kiválasztott könyvvel kényelmesen elhelyezkedtem az asztalom mellett. Már volt saját asztalom.

– Mit parancsol? – kérdezte a tulajdonos.

– Egy presszót, tej nélkül, ha lesz szíves. És olvastam estig.

– Záróra – közölte velem 7 óra 55 perckor. Elbúcsúztunk egymástól, aztán visszatértem a hideg és penészes falú panziósobámba, lefeküdtem, és másnap újrakezdődött minden. Beszélgettünk is néha – kialakult közöttünk valami baráti meghittség. Talán a korunk miatt vagy a közös szenvedély, a könyvek okán, nem tudnám megmondani. Egyszer például megkérdezte, hogy miért jövök nap mint nap, s hogy miért nem térek haza?

– Mert itthon vagyok – bukott ki belőlem, s ennek igazsága annyira el-töltött, hogy nevetgetnékem támadt. – Csak az a baj – mondtam elkomo-rodva –, néhanap az foglalkoztat, hogy nem vittem – ahogy mondani szokás – semmire az életben.

– Mindenki betölti sorsát – legyintett, s olyan természetes s egyszers-mind megnyugtató volt a mozdulat, hogy nem is jutott eszembe firtatni, hogyan gondolja.

Folyt az idő észrevétlen, s csak az adott ijedelemre okot, hogy az oly biztosnak vélt anyagi háttérem lassacskán eltűnt, felolvadt. Hogy a pénz értéktelenedett-e el közben, vagy én kapaszkodtam túlságosan szívósan az életbe, már nehéz lenne megmondani, akárhogy is, de rá kellett döb-bennem: nem lesz mit ennem, nem lesz hol aludnom, sőt – és ez érintett a legfájdalmasabban –, még a napi kávémat sem lesz miből kifizetnem. Ezt be is vallottam barátomnak.

– Talán segíthetek – mondta, de hogy hogyan értette, nem sikerült rá-jönnöm.

Beláttam: beosztással kell élnem, ha életmódomat folytatni szeretném: azaz alig ettem valamit. Bőröm már úgy kiszáradt, mint a papír; csontjaim kiütözköztek alóla, s mintha derékszöget vetek volna fel. Ruhám feslett, mint az antikvárium könyveinek vászonborítása. Ezeken nem is ütököz-tem meg, azon annál inkább, hogy testemen apró fekete pettyek kezdtek megjelenni, amelyek lassacskán betűkké, szavakká, mondatokká álltak össze. Aztán egy este nem volt tovább! Mikor barátom bejelentette a zár-órát, csak feküdtem tehetetlenül az asztalon. Ő odajött, felvett, és gondosan becsúztatott két könyv közé, a polcra.

Azóta itt élek egy Mandelstam-verseskötet és Heinrich Mann egyik re-génye között – várva arra, hogy valaki, aki régi magamra emlékeztet, be-lép, leemel és belémolvas. Csak a napi kávé hiányzik. Tej nélkül. De az il-latát azért érzem, s az sok mindenért kárpótol.